

УДК 80/81
ББК 81.тад

ХУСУСИЯТҶОИ КАЛИМАСОЗИИ
ПАСВАНДИ -ГОҶ ДАР «ТАРҶУМАИ
ТАФСИРИ ТАБАРИ»

Қобилов Аҳмадҷон Абдуллоевич,
унвонҷӯи кафедраи грамматикаи забони
арабии ДДХ ба номи акад. Б. Гафуров
(Тоҷикистон, Хуҷанд)

ОСОБЕННОСТИ
СЛОВООБРАЗОВАНИЯ ПРИ
ПОМОЩИ СУФФИКСА -ГОХ В
«ТАРДЖУМЕ ТАФСИР ТАБАРИ»
(ПЕРЕВОД КОММЕНТАРИЕВ ТАБАРИ)

Қабиллов Аҳмадҷон Абдуллоевич.
соискатель кафедры грамматики
арабского языка ХГУ им. акад.
Б.Гафурова
(Таджикистан, Худжанд)

THE PECULIARITIES OF WORD-
BUILDING BY MEANS OF SUFFIX
-GOH IN «TARJUMAI «TAFSIRI
TABARI» (TRANSLATION OF «
TABARI'S COMMENTARIES»)

Kobilov Ahmadjon Abdulloyevich,
claimant for candidate's degree of the
department of Arabic Grammar under
Khujand State University named after
acad. B. Gafurov (Tajikistan, Khujand)
E-MAIL: kobili60@mail.ru

Ключевые слова: употребление суффикса –гох, морфологические формы, значения, «Тардҷуме Тафсир Табари», аффиксы, номинальный суффикс, структура слова

В статье говорится об особенностях словообразования с помощью суффикса -гох в «Тардҷуме Тафсир Табари», которые берутся как частный случай. Отмечается, что словообразование является одним из наиболее распространённых способов обогащения словарного состава языка. Автор статьи подчёркивает тот факт, что аффиксы играют огромную роль в образовании новых слов с различными оттенками значений.

Как полагает автор, суффикс –гох считается одним из частотных при образовании новых слов. Данный суффикс встречается также в качестве самостоятельного слова, выражая такие значения, как: место, трон, дворец, время; в том числе и в классических литературных произведениях. Подытоживая содержание статьи, можно сказать, что автор приходит к выводу, что суффикс –гох в процессе словообразования приобрёл отличительные признаки в современном литературном таджикском языке.

Key words: usage of suffix -goh, word-building, morphological forms, meanings, «translation of Tafsiri Tabari», affixes, nominal suffix, word structure

The article under consideration dwells on the peculiarities of word-building by means of suffix-goh in «Tarjumai «Tafsiri Tabari», in particular. It is marked that word-building is one of the popular ways of enriching the basic stock of words of the language. The author of the article lays an emphasis upon the fact that affixes play a great role in the formation of new words with different shades of meaning.

*As the author deems, suffix **-goh** is considered as one of the frequently used ones in the formation of new words. The suffix under study as an independent word conveys the following meanings: **place, spot, throne, palace, time** in the classic literary productions, inclusive.*

*In a nutshell, the author comes to the conclusion that suffix-**goh** in the processes of word-building is of certain distinction in Modern Tajik literary language.*

Маълум аст, ки калимасозӣ яке аз воситаҳои бой шудани таркиби луғавии забон ба шумор меравад. Ба туфайли ин калимаҳои мустақилмаъно содда ҳамроҳ шудани вандҳои гуногуни калимасоз доираи таркиби луғавии забон вусъат ёфта, онҳо барои ифодаи мафҳумҳои мухталиф хизмат мекунанд. Профессор А.В.Лившиц ба вучуд омадани дигаргуниро дар таркиби луғавии забон ҳодисаи тасодуфӣ нашуморида, таъкид менамояд, ки он "мувофиқи талаботи қонуниятҳои доимии забон ба амал меояд ва ба сохти грамматикӣ забон алоқаи хеле мустақкам дорад" (2, с.87).

Дар забони тоҷикӣ дар қиёс бо миқдори пешвандҳои пасвандҳои хеле зиёд буда, ҳар кадоми онҳо дар калимасозӣ мақому мавқеи махсус доранд. Яке аз пасвандҳои дар исмҳои фаъоли забони тоҷикӣ пасванди **-гоҳ** ба шумор меравад. Аз як ишораи муаллифи «Ғиёс-ул-луғот» бармеояд, ки ин пасванд дар асл калимаи мустақилмаъно буда, "маънии тахти подшоҳӣ,....маънои вақту ҷой, хайма ва ба маънои дови қимор"-ро доштааст [3, с. 188]. Инчунин муаллифони «Забони адабии ҳозираи тоҷик» (ниг. 1, с. 141-142) дар бораи дар асл вожаи мустақил будани пасванд ва дар ҷараёни инкишофи забон ба унсурҳои калимасоз гузаштанаш мулоҳизаронӣ кардаанд. Забоншинос Қосимов О. низ аз хусуси дар асл воҳиди луғавии мустақилмаъно будани пасванди **-гоҳ** ва бо унсурҳои луғавии дигар ё полуаффикси **-када** ҳамвазифа гардидани он изҳори ақида кардааст (ниг. 2, с. 13). Пасванди мазкур ҳамчун вожаи мустақилмаъно минбаъд дар адабиёти классикӣ на танҳо дар ифодаи як маъно, балки маъноҳои зиёде мисли: 1) ҷой, макон; 2) тахт, авранг; 3) вақт, замон мавриди истифода қарор гирифт.

Маводи осори аҳди Сомониён, аз ҷумла "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" шаҳодат аз он медиҳад, ки пасванди **-гоҳ** аз замонҳои хеле қадим дар калимасозӣ иштирок карда, дар тақомули таркиби луғавии забони ниёгонамон ҳиссаи калон гузоштааст.

Пасванди мазкур ба унсурҳои луғавии гуногунмаъно ҳамроҳ шуда, дар ташаккули калимаҳои сохтае ҳиссагузори кардааст, ки онҳоро метавон чунин гурӯҳбандӣ намуд:

1. Пасванди **-гоҳ** ба исмҳои ифодакунандаи номи ашё, чиз ва узвҳои инсонӣ ҳайвон, калимаҳои арабиасл ва ба асоси замони ҳозираи феъл ҳамроҳ шуда, воҳиди луғавии дигаре сохтааст. Мисоли чунин калимаҳо *ҷойгоҳ* (ҷ. 1, 5, 6, 14, 15, 16, 25,....), *оромшигоҳ* (ҷ. 1, 211, 284), *нишастангоҳ* (ҷ. 1, 286, 425, ҷ. 2, 148), *ваъдагоҳ* (ҷ. 2, 151, 298, 378, 381....), *зистангоҳ* (ҷ. 2, 380), *ҳаширгоҳ* (ҷ. 2, 382), *чоштгоҳ* (ҷ. 1, 232, 435, 450, ҷ. 2, 135, 195, 343), *саҳаргоҳ* (ҷ. 1, 59, 90, 95, 243, 404...), *лашкаргоҳ* (ҷ. 1, 99, 100, 506, ҷ. 2, 137, 324, ...), *даргоҳ* (ҷ. 1, 23, 222, 408, 494, ...) *шуморгоҳ* (ҷ. 1, 459, 464, ҷ. 2, 205, 355, 404), *намозгоҳ* (ҷ. 1, 48, 271, 278), *қорвоғгоҳ*, *хобгоҳ*, *оромгоҳ*, *пойгоҳ*, *паноҳгоҳ*, *гармгоҳ*, *оромшигоҳ*, *айшигоҳ* (ҷ. 1, 232), *гузаргоҳ* (ҷ. 1, 278, 342), *эмингоҳ* (ҷ. 1, 278), *ёвагоҳ*, *оташигоҳ* (ҷ. 1, 551), *манзилгоҳ* (ҷ. 1, 294, 295, 652), *қароргоҳ* (ҷ. 1, 320), *бистаргоҳ* (ҷ. 1, 62, 94, 696, 739), ба шумор мераванд. Ба ин силсила вожаи **бистаргоҳ** сохта шудааст. Бояд таъкид намуд, ки дараҷаи истифодаи чунин калимаҳо дар "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" зиёд нест, онҳо аз ду то чор маротиба мавриди истифода қарор гирифтаанд: *Бигӯӣ он касҳоро, ки кофир шуданд, ки галаба кунандатон ва барангезандатон сӯи дӯзах ва ба дастӣ он **бистаргоҳ*** (ҷ. 1, 94). *Дӯзах андар шаванд*

андар он ҷо, бад аст бистаргоҳашион (ҷ. 1, 696). Ва чун гӯянд ўро, битарс аз Худой, бигирад ўро ситеза ба базаҳ, басанда аст ўро дўзах ва бад аст бистаргоҳ (ҷ. 1, 62). ...ва эшонро андар он ҷо аз ҳама меваҳо бошад ва омурзиш аз Худой эшон, чун он касе бувад, ки ў бошад андар отаиш ва бичашионанд ўро обе гарм ва бибуранд гулўгоҳи эшон? (ҷ. 2, 209, 754) Он-к кард шуморо замин бистаргоҳ ва кард шуморо андар он роҳе, то магар шумо роҳ ёбед. (ҷ. 1, 739)

Дар асари номбурда ин навъи пасванд инчунин ба калимаҳои низ ҳамроҳ гардида, унсурҳои нави луғавии ифодакунандаи макон сохтааст, ки онҳо мафҳумҳои **сипоҳ**, **нақлиётро** ифода менамоянд. Масалан, дар ҷумлаҳои зерин пасванди **-гоҳ** ба воҳидҳои луғавии *корвон* ва *лашкар* замима шуда, калимаҳои сохтаи **корвонгоҳ** ва **лашкаргоҳ**ро ифода кардааст: *Чун ба корвонгоҳ расид, корвон бирафта буданд ва ҳеч халқро надид ва пас ҳам он ҷойгоҳ бинишаст танҳо...* (ҷ. 1, 506). *Пас, амирулмўъминин Алӣ ибни Абўтолиб, разия-л-Лоҳу анҳуро, гуфт: «Ту бозгард ва ба корвонгоҳ рав ва бубинӣ, то худ ўро чӣ ҳол афтод»* (ҷ. 1, 505). *Пас, ин малик биёмад бо лашкари бисёр ва дар канори Байтулмуқаддас лашкаргоҳ бизад ва халифатеро номзад кард ва номи он халифат Азиюн буд ва мар ин халифатро гуфт...* (ҷ. 1, 99). *Пас, Фотима бозгаиш ва Ҳамна бирафт. Ва чун ба лашкаргоҳ расид, пайғомбар, алайҳи-с-саломро, дид ва хурраму шодмона гаиш ва дарҳол бозгардид* (ҷ. 1, 131).

Бояд қайд кард, ки ҳар ду калима аз лиҳози дараҷаи корбурд ягона набуда, балки яке басо серистеъмол, дигаре кам ба кор рафтааст. Чунончи дар "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" вожаи **корвонгоҳ** ҳамагӣ шаш маротиба, аммо калимаи **лашкаргоҳ** бисту ҳафт дафъа мавриди истифода қарор гирифтааст: *Ва Абўсуфёнро аз он сухан шарм омад ва бозгаиш ва ба лашкаргоҳ бозомад. Ва бар он буд, ки дигар рӯз ҳарб кунад* (ҷ. 1, 132). *Пас, чун бирафтанд, нигоҳ карданд. Абдулмутталиб гуфт, ки: «Ман бад-ин ҳавои лашкаргоҳ бар мургоне мебинам, ки ҳаргиз андар ин ҷойгоҳ надидаам* (ҷ. 2, 911).

Калимаҳои бо ин усул ташаккулёфтаи *даргоҳ* ва *пойгоҳ* низ аз ҷумлаи ҳамин гуна мисолҳо ба шумор мераванд, ки якеро мутарҷимони тафсири номбурда ёздаҳ бор, дигареро чордаҳ маротиба истифода кардаанд: *Ва он сағи эшон густаронида ду дастаи пеши даргоҳи гор, агар дидавар шудӣ бар эшон, баргаиштӣ аз эшон гурехтанӣ ва нур гардидӣ аз эшон биму ҳарос* (ҷ. 1, 408). *Пас, Исмоил, алайҳи-с-салом, даст бардоиш ва дуо кард ва аз Худой азза ва ҷалла ҳоҷат хост ва гуфт, ки: «Ё Раб, ҳар он касе аз мўъминон, ки ба даргоҳи ту ояд бо гуноҳи бисёр ва андар имони ў нуқсоне набошад, ту он гуноҳони ўро андаргузор ва афв гардон»* (ҷ. 2, 189). *Ва мардонрош бар эшон пойгоҳҳо ва Худой беҳамтош ва боҳикмат* (ҷ. 1, 66). *Фазл кард Худой ба чиҳодкунандагон ва ба хостҳои эшон ва танҳои эшон бар нишастагон пойгоҳе* (ҷ. 1, 150). *Ва ҳар кӣ биёяд наздики Худой гаравида ва карда буд некиҳо – эшонанд, ки мар эшонро бувад пойгоҳе бартарин* (ҷ. 1, 439).

Баъзе калимаҳои бо ёрии пасванди **-гоҳ** сохташудаи дар тарҷумаи тафсири мазкур дучороянда аз лиҳози маъно аз забони адабии ҳозираи тоҷикӣ фарқ мекунанд. Масалан, дар асари мазкур калимаи **хобгоҳ** ба назар мерасад. Ин калимаро имрӯз ҳамчун эквиваленти вожаи русии "общежитие" ба кор мебаранд, вале дар "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" ин унсурӣ луғавӣ дар ифодаи маънои "ҷои хоб, ҳуҷраи хоб" ба кор рафтааст: *Ва чун ба хобгоҳи Довуд расид ва он хики пуришароб ба ҷойгоҳи Довуд хуфта дид, пиндоиш, ки Довуд аст, ки хуфтааст ва шамшер бар миёни хик зад ва ба ду нима кард ва шароб аз он ҷо равона шуд* (ҷ. 1, 74).

Дар ҳамаи мисолҳои зикршуда пасванди **-гоҳ** фақат ба калимаҳои аслии тоҷикӣ ҳамроҳ гардида, дар ташаккули вожаҳои нави сохта ҳиссагузори кардааст. Аммо баробари ин дар асари мазкур ҳолатҳои ҳамроҳшавии ин пасванд ба калимаҳои

арабиасл низ ба назар мерасад. *Айшгоҳ, ваъдагоҳ, ҳаширгоҳ, қароргоҳ* ва мисоли инҳо аз ҷумлаи ҳамин гуна калимаҳо ба шумор меоянд: *Ки ҷой кардем шуморо андар замин ва кардем шуморо андар он айшгоҳ.* (ҷ. 1, 232) *Ва Мӯсо мар эшонро гуфт, ки: «Биравед ва ҳар кӣ мурге бикӯшед ва дастӣ хунолуд ба дари хонаҳо ниҳед». Ва ба вақти рафтан ҳамчунон карданд ва ба ваъдагоҳ рафтанд* (ҷ. 1, 243). *Он гоҳ эшонро ба ҳаширгоҳ баранд* (ҷ. 2, 382). *Ва нест ҳеч ҷумандае андар замин, ки на бар Худой аст рӯзи ӯ ва донд ҷойгоҳ ва қароргоҳи ӯ ва он замин, ки андар он бошад ва андар он мирад ва ҳама андар китоб ҳувайдост* (ҷ. 1, 320).

Мавриди таъкид аст, ки чунин унсурҳои луғавӣ низ аз лиҳози дараҷаи корбурд ягона нестанд, балки яке бисёр ба кор рафтааст, дигаре камтар ва сеюмӣ аҳён-аҳён мавриди истифода қарор гирифтааст. Масалан, мутарҷимони тафсири мазкур агар калимаҳои *қароргоҳ, ҳаширгоҳ, айшгоҳ*ро танҳо як-ду маротибагӣ истифода намуда бошанд, пас вожаи *ваъдагоҳ*ро понздаҳ дафъа ба кор бурдаанд: *Мо низ биёрем ба ту ҷодуе ҳамчунин, бикун миёни мо ва миёни ту ваъдагоҳе, ки хилоф накунем онро мо ва на ту ҷойгоҳе ҷуз аз ин.*" (ҷ. 1, 435)

Дар ҳамаи мисолҳои боло пасванди **-гоҳ** ба калимаҳои гуногун ҳамроҳ гардида, исмҳои сохтааст, ки мафҳуми маконро мефаҳмонанд, вале дар асари мазкур мавридҳои замимагардии ин пасванд ба калимаҳои ифодакунандаи мафҳуми замон ва сохта шудани калимаи дигари замонро ифодакунанда низ ба назар мерасад. Чунончи, дар мисолҳои зерин калимаҳои *ҷоштгоҳ* ва *сахаргоҳ* дида мешаванд, ки ҳамин маъноро ифода намудаанд: *Гӯӣ эшон он рӯз, ки бинанд он, на диранг кунанд, магар шабонгоҳе ё ҷоштгоҳи он* (ҷ. 2, 383). *Ё эмин шуданд аҳли деҳҳо, ки биёяд бад-эшон азоби мо ҷоштгоҳ ва эшон ме бозӣ кунанд* (ҷ. 1, 299). *Гуфт Мӯсо: «Ваъдагоҳи шумо рӯзи ороши аст, яъне рӯзи ид ва он гоҳ, ки гирд кунанд мардумонро ҷоштгоҳ.»* (ҷ. 1, 435). *Сабркунон ва ростгӯён ва фармонбардорон ва ҳазинакунон ва омурзишхоҳон дар сахаргоҳ* (ҷ. 1, 243). *Ва ҳар шабе сахаргоҳ ҳар ду боли ҳеши боз кунанд ва бонг кунанд* (ҷ. 1, 90).

Мафҳуми маконро ифода намудани ин калима дар мавриди ҳамроҳгардии пасванди **-гоҳ** ба сифатҳо низ ба мушоҳида мерасад. Масалан, дар мисоли зер ин пасванд ба калимаи гарм ҳамроҳ шуда, вожаи "гармгоҳ"-ро сохтааст, ки маънояш "миёни рӯз, ҳангоми айни тафси ҳаво" мебошад: *Ва бар канораи Мадина яке деҳ буд ва онро «Қубо» хонданд ва бад-он Қубо фуруд омад. Ва гармгоҳ буд. Ва пайгоҳбар, алайҳи-с-салом, ба зерӣ дарахте фуру омад* (ҷ. 1, 178).

Дар асари мазкур пасванди **-гоҳ** на танҳо ба исму сифатҳо, балки ба асоси замонӣ ҳозираи феъл низ ҳамроҳ шуда, исмҳои нави ифодакунандаи мафҳуми маконро сохтааст. Чунончи, дар ҷумлаҳои поён метавон бо калимаҳои *гузаргоҳ* ва *шуморгоҳ* омад, ки аввалиро мутарҷимони асар ду дафъа ва вожаи дуомиро панҷ маротиба ба кор бурдаанд: *Яҳудо гуфт: «Ба роҳи Миср ҷоҳе аст ва он гузаргоҳ аст, ӯро бад-он ҷоҳ афканед, то касе, ки бигузарад, ӯро баркашад ва бубарад ва шумо аз ӯ бираҳед»* (ҷ. 1, 342). *Ва он гоҳ Исрофил, алайҳи-с-салом, ба сур андар дамад ва растахез бархезад ва халқонро ҳашир кунанд ва ба шуморгоҳ оранд». Ва-с-салом* (ҷ. 1, 459). *Ва низ пайгоҳбари моро, салла-л-Лоҳу алайҳи, Шаби меъроҷ аз он ҷо ба осмон бурдаанд ва гӯри Одам, алайҳи-с-салом, в-азони Ҳавво он ҷост ва низ шуморгоҳ он ҷо бошад* (ҷ. 1, 464).

Ин пасванд ба чанде аз масдарҳо низ замима шуда, исми ифодакунандаи мафҳуми маконро ифода намудааст, ки калимаҳои *нишастангоҳ, зистангоҳ* аз ҳамин қабиланд: *Ва он ҷо бор ниҳод ва писареро биёвард, чунонки як нимасуруни нишастангоҳи ӯ набуд ва вайро «Яздиҷурд» ном карданд ва ҳамчунон ҳамебуд он ҷойгоҳ* (ҷ. 1, 592) *Шод шуданд бозмондагон ба нишастангоҳи эшон хилофи пайгоҳбари Худой ва душ(в)ор доштанд,*

ки чиҳод кунанд ба хостаҳои эшон ва ба танҳои эшон андар роҳи Худой ва гуфтанд, ки: «Ма берун шавед андар гарми» (ҷ. 1, 286). Ва кардем рӯзро зистангоҳе (ҷ. 2, 380).

Зистангоҳро мутарҷимон як бор, вале нишастангоҳро се маротиба мавриди истифода қарор додаанд.

Баъзан дар "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" бо ёрии пасванди -гоҳ калимаҳое сохта шудаанд, ки онҳо, ба назари мо, ҳусни баёншон ҳалал дорад аст. Масалан, дар ин ҷумлаҳо калимаҳои ҷойгоҳ ва манзилгоҳ дучор меоянд: *Ва ин мавлуди пайғомбар ба ҷойгоҳи хеш тамом гуфта ояд* (ҷ. 1, 170). *Ва ин қиссаи Лут ва Муътафикот гуфта ояд ба ҷойгоҳи хеш.. Пас, Алӣ гуфт: «Муҳаммад аз дасти шумо гурехт ва маро ин ҷойгоҳ бар ҷои хеш бихобонид ва худ бирафт ва ман надонам, ки ӯ кучо рафтааст»* (ҷ. 1, 174) *Пас, душмане пайдо омад маликро ва ба сарҳад андаромад бар миқдори бист манзилгоҳ ва ин маликро ҳеч чора набуд, ба ҳарби ӯ боист рафтан* (ҷ. 2, 156). *Ва ин Анвот манзилгоҳест ва пайғомбар, алайҳи-с-салом(ро), хабар оварданд, ки қорвоне ҳамеояд маккиёнро аз Шом бо ду ҳазор уштур, борҳои қимате ва Умайя ибни Халаф меҳтари эшон аст* (ҷ. 1, 295). *Ва ин манзилгоҳе буд, ки пайғомбар, салла-л-Лоҳу алайҳи, Алӣ ибни Абиталиб талаб кард, ӯро наёфт* (ҷ. 1, 295).

Бояд гуфт, ки худи калимаҳои ҷой ва манзил мафҳуми маконро ифода менамоянд. Бинобар ин, ба онҳо такроран замима намудани пасванди созандаи исми макон берун аз қоидаи забон адабии ҳозираи тоҷикӣ аст. Аҷиб ин аст, ки калимаи ҷойгоҳро мутарҷимони асар чорсаду сиву ҳафт маротиба ба қор бурдаанд: *Ки кардем хона ҷойгоҳе мардумонро ва эминӣ. Ва бигиред аз ҷойгоҳи Иброҳим намозгоҳ* (ҷ. 1, 48). *Пас, Иброҳим Сора ва Ҳоҷарро баргирифт ва ба ҷои дигар рафтанд, ки он ҷойгоҳро «Қит» гуфтанд, ҳам бад-он навоҳӣ буд ва Иброҳим он ҷо бинишаст* (ҷ. 1, 229). *Ғалаба (карда) шуданд он ҷойгоҳ ва баргаишанд хорон* (ҷ. 1, 238). Ҷойгоҳе аст андар паси Каъба, онро «Водиш Нуъмон» гӯянд, *Одам бад-он водӣ андар ҳамегаиш. Хоб бар вай афтада буд, ҳамон ҷо сар ба замин ниҳод ва ҷунон гаиш чун нимхуфта ва нимбедор* (ҷ. 1, 262).

Хулоса, нақши пасвандҳо дар ташаккули калимаҳои сохта хеле калон буда, маҳз тавассути онҳо дар забон силсилаи унсурҳои луғавии ифодакунандаи мафҳумҳои гуногун пайдо мешаванд. Албатта, дар зуҳури ин гуна воҳидҳои луғавӣ мақому мавқеи ин гурӯҳ унсурҳои калимасоз бештар ба мушоҳида мерасад. Дигар ин ки ин гуна унсурҳои созандаи вожаҳои нав дар эҷодиёти ҳар қадом шоиру нависанда ба таври мухталиф зоҳир мегардад: калимаҳои сохта бо бархе вандҳо дар осори гурӯҳе аз онҳо хеле зиёд, бо дастаи вандҳои дигар кам ба назар мерасанд. Инро метавон дар мисоли забони асари аҳди Сомониён исбот кард.

Дар "Тарҷумаи Тафсири Табарӣ" пасванди -гоҳ дар калимасозӣ фаъол буда, он аз ҳиссаҳои гуногуни нутқ исмҳои нави ифодакунандаи мафҳумҳои макон ва замонро месозад. Баробари ин пасванди мазкур баъзан бо калимаҳое ҳамроҳ омадааст, ки онҳоро наметавон дар забони адабии ҳозираи тоҷикӣ пайдо намуд. Инчунин пасванди мазкур ба чанде аз масдарҳо низ замима шуда, исми ифодакунандаи мафҳуми маконро ифода намудааст, ба асоси замони ҳозираи феъл низ ҳамроҳ шуда исмҳои нави ифодакунандаи мафҳуми маконро сохтааст ва ҳолатҳои ҳамроҳшавии ин пасванд ба калимаҳои арабиасл низ ба назар мерасад, инчунин ба калимаҳое низ ҳамроҳ гардида, унсурҳои нави луғавии ифодакунандаи макон сохтааст, ки онҳо мафҳумҳои марбут ба сипоҳ ва нақлиётро ифода менамоянд.

Дар мавридҳои алоҳида пасванди мазкур ба вожаҳои ифодакунандаи аломату хусусият ҳамроҳ гардида, калимаҳое сохтааст, ки онҳо мафҳуми замонро ифода менамоянд.

Пайнавишт:

1. Грамматикаи забони адабии ҳозираи тоҷик. Ҷилди 1. - Душанбе: Дониш, 1985. - 335 с.
2. Касымов О.Х. Лексические единицы *kada* и *goh* в "Шахнаме" / Ахбороти Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. Силсилаи филология ва шарқиносӣ. – 2009. - № 2. - С. 9-14.
3. Лившиц В. А. О внутренних законах таджикского языка. / Изв. отд. общ. наук. АН Тадж. ССР. – 1954. - №5/3/. - С. 87-102.
4. Пейсиков Л.С. Очерки по словообразованию персидского языка. -М.: Изд-во Московского ун-та, 1973. - 198 с.
5. Ромпурӣ, Муҳаммад Гиёсуддин. Гиёс-ул-лугҳот. Ҷилди 2. - Душанбе, 1987. – 480 с.
6. Тарҷумаи Тафсири Табарӣ. Таҳия ва таълиқоти Н.Ю.Салимов, Н.З.Зоҳидов, Н.И.Гиёсов, А.А.Ҳасанов, А. Самеев. - Хучанд: Нури маърифат, 2007.
7. Ҳасанов А. Зикри нуқси суҳан дар воҷанномаҳои кӯхан.- Хучанд, 2001, - 41 с.

Reference Literature:

1. *Grammar of Modern Tajik Literary Language. V.1 - Dushanbe: Knowledge, 1985. – 335 pp.*
2. *Kasymov O.Kh. Lexical Units «kada» and «goh» in «Shohnoma» // Bulletin of Academy of Sciences of TR. Series of Philology and Oriental Studies. 2009, #2. – pp. 9– 14.*
3. *Livshits V.A. On Inner Rules of the Tajik Language. Edition of social sciences Department of under the Academy of Sciences of the Tajik SSR, 1954, # 5/3. – pp. 87– 102.*
4. *Peysikov L.S. Essays on the Word-Building of the Persian Language. – M.: Moscow University, 1973. - 198 pp.*
5. *Rompuri, Muhammad Ghiyosuddin. Ghiyo-ul-lughot. P.2, - Dushanbe: Adib, 1987, - 480 pp.*
6. *Translation of Tabari`s Commentaries». Compiling and commentaries by N.Yu. Salimov, N.Z. Zohidov, N.I. Giyosov, A.A. Hasanov, A. Samiyev. - Khujand: Light of Education, 2007.*
7. *Hasanov A. Reflection of Speech Defect in Ancient Interpretation Dictionary. - Khujand, 2001. – 41 pp.*